

Substantiiviattribuutin taipumisesta

Matti Leiwo on kirjoituksessaan »Substantiiviattribuutin lingvistiikkaa ja psykolingvistiikkaa» (Lauseita ja ajatuksia, toim. Mauno Koski, Fennistica 5, Åbo Akademi 1985) valaissut testin avulla erään opiskelijaryhmän suhtautumista lähinnä propriin liittyvän arvonimen tai muun substantiiviattribuutin taipumiseen. Joudun puuttumaan asiaan, koska seuraava kirjoituksen kohta ohjaa lukijan väärään käsitykseen: »Kahdenlainen hahmottaminen koskee paitsi *nen*-loppuisia substantiiveja ja partisiippeja myös sellaisia roolia ja tehtävää osoittavia deverbaaleja kuin *vastaaja*, *alustaja*, *hakija* jne., jotka Ikolan (1969) normatiivisen ohjeen mukaan pitäisi taivuttaa. Vaikka testiin ei sisältynytkään tällaisia sanoja, tuntuu ohje muiden attribuuttien kuin arvonimien taivuttamisesta intuitiivisesti virheelliseltä --.» (Mts. 30).

Totta on, että olen v. 1968 (ei 1969) ilmestyneessä Suomen kielen käsikirjassa antanut tällaisen ohjeen. Mutta kielenkäyttö muuttuu, samoin sitä koskevat ohjeet! Kun Nykysuomen käsikirjasta on muutaman vuoden välein otettu uusia painoksia, olen koettanut pitää kielenkäyttöä koskevia ohjeitakin ajan tasalla.

Kirjan seitsemännessä, v. 1983 ilmestyneessä painoksessa on ohje, jonka mukaan ammatin- ja arvonimiin voivat rinnastua mm. »sellaiset oikeus- tai hallintoasioihin liittyvää tilapäistä asemaa osoittavat sanat kuin *hakija*, *kantaja*, *kuulusteltava*, *syytetty*, *vastaaja* yms. Nämä voivat taipua, mutta niitä voidaan myös käyttää tittelin tavoin taipumattomina» (mts. 148). Ohjeeni on asiallisesti samansisältöinen kuin suomen kielen lautakunnan kannanotto (Kielikello 2/1979), jonka Leiwo näyttää hyväksyvän. Arvosteltavaksi olisi toki pitänyt ottaa uusin ohjeeni eikä jotakin ammoista suositusta, jonka itse jo olen hylännyt.

Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota vielä toiseenkin asiaan. Viime aikoina on fennistiikan piirissä silloin tällöin esitetty kielenkäyttöä koskevia testaustuloksia, joiden perustana oleva testiryhmä on suppea ja valikoitu, esim. yhden luennon kuulijakunta. Uskon puolestani kyllä, että esim. Leiwon testitulokset suurin piirtein vastaa yleisempääkin suomalaisen sivistyneistön kielitajua. Mutta uskon asia se on, ei vielä tieteellisesti todistettu. Tutkimusta edistettäisiin paremmin, jos esitetyt tulokset olisivat pitävämmiin varmistettuja.

OSMO IKOLA